

Efterskoleforeningen

Efterskolernes Sekretariat
Vartov
Farvergade 27, H, 2.
1463 København K

Tlf. 33 12 86 80
Fax 33 93 80 94

info@efterskole.dk
www.efterskole.dk

Pædagogisk Enhed
Enhedens formand
Heine Boe

Pædagogisk konsulent
Else Overgaard Højlund
direkte 33 17 95 81
mobil 24 82 27 36
elseh@efterskole.dk

Medborgerskab i efterskolen

Dato

24. november 2006

Efterskoleforeningen har aktuelt et 2-årigt udviklingsprojekt med titlen *Medborgerskab i efterskolen*. Det er et ambitiøst pædagogisk projekt med det mål at få mere "greb og begreb om begrebet" medborgerskab set fra en pædagogisk vinkel. Det betyder bl.a. at forsøge at ramme det ind dels som et fag med curriculum og didaktik, dels som en pædagogisk praksis i (efter)skolen. At give faget og begrebet kød og blod – form og indhold – at sætte såvel teoretiske som praktiske stilladser op.

Hermed en kort projektpresentation, der kan uddybes ved publikationen "Dannelse til demokratisk medborgerskab".

Baggrund for projektet

I de senere år er begrebet medborgerskab kommet på dagsordenen i en bredere samfundsdebat. Fra at være et ikke særlig anvendt begreb, dukker det nu op i mange sammenhænge. På flere niveauer i samfundet erkender man, at demokrati ikke er en given ting, men noget man skal uddanne, danne og ruste sine fremtidige borgere til. Det bliver derfor i høj grad et pædagogisk anliggende.

I tråd hermed præciserer efterskolens formålsparagraf nu, at hovedsigtet med efterskolens undervisning og samvær er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse.

Denne udvikling hænger fint sammen med efterskolens historie og praksis. Det er karakteristisk, at demokratisk dannelse altid har stået centralt i forhold til, hvad man som efterskole gerne vil bidrage med i forhold til eleven og dennes almene dannelse. Bevidstheden herom og fokus varierer naturligvis fra skole til skole, men der er næppe tvivl om, at det er en del af skoleformens selvforståelse og ambition, at man kan bidrage til at "gøre duelige borgere" ud af eleverne – også på dette område. Konkret fx i form af erfaringer med fællesskaber, stillingtagen, ansvar, handling. Men også respekt for den anden, for forskelligheden og for andre synspunkter end ens egne.

På den baggrund finder vi det naturligt som skoleform at være med til at præge dagsordenen og den diskurs, der knytter sig til begrebet medborgerskab som et pædagogisk anliggende.

Projektets konkrete indhold og organisering

Samarbejde med forskere og undervisere fra DPU og CVU

Efterskoleforeningen har indgået et samarbejde med forskere og undervisere fra Danmarks Pædagogiske Universitet, der p.t. må betragtes som førende indenfor den videnskab, der i Danmark knytter sig til 'medborgerskab' og 'citizenship education'.

Ydermere er der i projektets 2. fase tilføjet et samarbejde med forskere og undervisere fra CVU Sønderjylland, der står ganske stærkt i forhold til de fagdidaktiske aspekter.

Disse samarbejdsaftaler er formaliserede med kontrakter og klare aftaler om, hvad der skal samarbejdes om og leveres. Samtidig er det en samarbejdsmodel, vi formentlig kan gøre brug af i andre fremtidige udviklingsprojekter, idet der er en indbygget god dynamik mellem teori og praksis og et gensidigt udbytte for begge parter. Samlet set er hele konstruktionen med til at højne det udviklingsarbejde, der foregår og ikke mindst at give de involverede efterskolelærere en inspirerende teoretisk tilgang til egen praksis.

Styregruppe

Der er nedsat en styregruppe bestående af Heine Boe (Klejtrup og Efterskoleforeningens styrelse), Uffe Raahede (Baunehøj), Lars Hygum (Agerskov), Sven Primdal (Skals) samt Else Højlund (Efterskoleforeningen).

Desuden er Mattias Andersson (DPU) og Alexander von Oettingen (CVU Sønderjylland) tilknyttet styregruppen.

1. fase i skoleåret 2005-06

I projektets 1. fase var én skole, Baunehøj Efterskole, pilotskole. Skolen havde et veldefineret lokalt projekt, som involverede alle skolens ca. 80 elever, der fik medborgerskabsundervisning. Faget blev udviklet i løbet af året, og såvel Efterskoleforeningen som DPU fulgte faget og projektet tæt.

DPU fik i opdrag at

- følge og beskrive det konkrete forløb på Baunehøj
- bidrage med konsulentbesøg, rådgivning og sparring overfor skolens lærere og ledelse
- udarbejde et generelt inspirationsmateriale til efterskolelærere. Det blev til hæftet "Dannelse til demokratisk medborgerskab", udgivet maj 2006, udsendt til alle efterskoler og i øvrigt distribueret bredere ud.
- udarbejde et elevmateriale, der kan anvendes i medborgerskabsundervisningen. Dette materiale er blevet forsinket, men er d.d. tæt på et færdigt produkt i form af et elevinvolverende rollespil om en valgkamp. Det nye i forhold til andre lignende spil er bl.a., at spillet introducerer og målrettet arbejder med et "medborgerskabsvokabular". Desuden at materialet tager højde for at samtænke spillet/undervisningsforløbet med elementer af trin- og slutmål fra fagene dansk og samfundsfag. Materialet vil blive tilgængeligt på www.efterskole.dk, hvorfra lærervejledning og elevmateriale kan downloades.
- stå for en conference, hvor begrebet og de konkrete erfaringer præsenteres og diskuteres i en bredere kreds af efterskolefolk. Konferencen "Medborgerskab – en pædagogisk udfordring i efterskolen" blev gennemført d. 16. maj 2006 med godt 100 deltagere.
- samarbejde med styregruppen om videre udvikling af projektet, herunder planlægning af 2. fase i skoleåret 2006-07.

2. fase i skoleåret 2006-07

Projektets 2. fase blev præsenteret på konferencen den 16. maj 2006 med invitation til skolerne om at melde sig til deltagelse i en videre udvikling af faget og af en medborgerskabspraksis i efterskolens undervisning og samvær. Ambitionen var, at få flere skoler i spil. Det blev understreget, at der er plads til større og mindre ambitioner, og at der netop ikke findes en på forhånd fastlagt skabelon for, hvordan faget kan praktiseres. Der er også rum for, at man deltager med blot en enkelt eller udvalgte klasser, valghold eller med hele skolen. Blandt kriterier for deltagelse, var et krav om at deltagende skolers medborgerskabsundervisning skal hvile på 3 ben, som er beskrevet i hæftet "Dannelse til demokratisk medborgerskab", nemlig

- et formelt curriculum (faglighed og viden)
- eleven og skolens kultur (elevråd o.lign.) samt
- forbindelse mellem skolen og dens omverden (nær og fjern).

Det er et væsentligt omdrejningspunkt i projektets 2. fase, at lærerne undervejs bliver klædt godt på til opgaven og inspireret til at arbejde videre med medborgerskab.

Fra centralt hold er det tilrettelagt sådan, at projektskolerne får konsulentbesøg 2 gange i løbet af skoleåret af Mattias Andersson fra DPU. Han rådgiver den enkelte skole og yder kvalificeret og kritisk sparring overfor de involverede lærere - om de konkrete overvejelser, forløb og forhold på (egen) skole.

Desuden er der tilrettelagt et kursusforløb, hvor alle involverede lærere fra de 10 projektskoler mødes 4 gange hen over året. Kurset er en vekselvirkning mellem teoretiske oplæg om demokrati, politik, filosofi, sociologi m.m. samt didaktiske vinkler. Samtidig byder kurset også på erfaringsudveksling og drøftelser om praksis fra skolerne, herunder konkrete idéer, videndeling, eksempler på problemer m.m. Desuden bygger kurset på netbaseret kommunikation mellem kursister og undervisere og mellem kursisterne indbyrdes - på CVU's Blackboard. Det er CVU Sønderjylland med Alexander von Oettingen i spidsen, der står for kursusforløbet.

Projektet udvikles løbende, så der kan komme flere idéer, men indtil videre er der planer om følgende evaluering og formidling fra projektet:

- Et evalueringseminar for projektskolerne i april 2007.
- Et skriftligt materiale med opsummering fra projektet og fra evalueringseminaret. (CVU)
- Et skriftligt materiale på engelsk om medborgerskab og/i efterskolen. (DPU).
- En bredere udbudt konference med formidling af erfaringer til efterskoler og andre interesserede. Ikke planlagt, men forventeligt i efteråret 2007.

Deltagere / skoler

De 10 skoler i 2006-07 er: Agerskov, Baunehøj, Fjordvang, Flakkebjerg, Frijsenborg, Hald Ege, Højer, Klank, Maglesø og Smededal.

Else Overgaard Højlund
pædagogisk konsulent